

POD UTICAJEM:

BIH MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE O
ORGANIZIRANOM KRIMINALU I KORUPCIJI

SUPPORTED BY:

Federal Foreign Office

PUBLISHED BY:

BYRN

Sažetak

Većina medija u Bosni i Hercegovini (BiH) su ili sastavni dio političkih krugova, ili su pod njihovim direktnim ili indirektnim uticajem.

Ključni nalazi

- Izvještavanje o organiziranom kriminalu i korupciji je u velikoj mjeri instrumentalizirano od strane svih glavnih političkih partija kako bi vršile politički pritisak u beskrajnim borbama za prevlast
- Pristup informacijama za medije varira u skladu sa političkim opredjeljenjem određene medijske kuće
- Mediji i zvaničnici u oblasti vladavine prava krive jedni druge za nedostatke u borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala

Političari nastoje instrumentalizirati medije kako bi mobilizirali i zadržali podršku naroda, vršili politički pritisak na koalicione partnere, ili napadali i diskreditirali svoje protivnike i kritičare.

Ovaj međusobni odnos između političara i medijskih organizacija doprinio je nacionalnim i političkim podjelama u zemlji, a uticao je i na reforme u BiH i posebno na borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala, što se smatra jednom od najvećih boljki društva.

A ipak, s obzirom na politički uticaj, kao i slabe profesionalne i tehničke standarde i kapacitete, mediji u BiH ne mogu na odgovarajući način doprinijeti nastojanjima da se taj problem riješi.

Metodologija

S ciljem boljeg razumijevanja načina na koji lokalni mediji izvještavaju o korupciji i organiziranom kriminalu širom regije, Balkanska istraživačka mreža (BIRN) je sprovedla iscrpne analize u BiH, na Kosovu i u Srbiji, posmatrajući šta to utiče, oblikuje i/ili ograničava medijsko pokrivanje tekućih istraga i/ili sudskih postupaka o organiziranom kriminalu i korupciji.

BIRN-ova iscrpna analiza u BiH zasnovana je na intervjuima sa 14 novinara i urednika, tri predstavnika lokalne NVO zajednice, dva lokalna

političara, kao i deset zvaničnika iz različitih segmenata sistema vladavine prava (advokata, policajaca, tužilaca i sudija), koji su vođeni u periodu od aprila do juna 2017¹.

Istraživanje je takođe obuhvatilo praćenje rada šest medijskih kuća, uključujući dva javna emitera (FTV i RTRS), te četiri dnevna lista (Dnevni avaz, Dnevni list, Nezavisne novine i Večernji list),² koje je sprovedeno u istom vremenskom periodu.

Ovo istraživanje identificiralo je 124 vijesti o istragama ili tekućim sudskim postupcima povezanim sa korupcijom i organiziranim kriminalom. To znači da je u prosjeku svaka od tih medijskih kuća objavila oko 21 vijest o toj temi u pomenutom tromjesečnom periodu, ili sedam vijesti mjesečno.

1. Kontekst

Borba protiv korupcije i organiziranog kriminala u fokusu je pažnje javnosti u BiH već godinama, s obzirom da je ovo pitanje ključ za demokratizaciju i prosperitet zemlje, kao i ubrzanje procesa njenih euro-atlantskih integracija.

Transparency International (TI) je u više navrata upozoravao da je korupcija jedan od najvećih problema u BiH, koji utiče na sve druge oblasti društva, kao i reformsku agendu ove zemlje i njen put ka euro-atlantskim integracijama. Indeks percepcije korupcije do koga je došao TI za ovu godinu stavio je BiH na 83. mjesto od ukupno 176 zemalja u svijetu, ispod ostalih zemalja regije.

Još jedno istraživanje koje je sproveo BIRN Bosne i Hercegovine, a u kome je razmatrano šta je pravosudni sistem zaista postigao u borbi protiv korupcije, pokazalo je da je u deset godina od osnivanja Suda BiH više od 82 procenta (odnosno 116 od 139 slučajeva) optuženih za djela korupcije oslobođeno optužbi ili osuđeno na uslovne zatvorske kazne³.

¹ Intervjui su vođeni pod uslovom anonimnosti.

² Izbor je napravljen tako da pokriva oba BiH entiteta, kao i elektronske i štampane medije.

³ Link: <http://detektor.ba/en/bosnian-prosecution-nets-small-fish-in-corruption-cases/>

Od preostala 23 slučaja, više od pola optuženih je osuđeno na manje od jedne godine zatvora, a to znači da su krivci mogli zamijeniti boravak u zatvoru za novčane kazne. Prema izjavama stručnjaka, to pokazuje da se radilo o manjim ili slabo istraženim slučajevima.

Slobodni i profesionalni mediji, kao i sloboda izražavanja, su osnovni elementi borbe protiv kriminala i korupcije u svakoj zemlji, ali se smatra da su kroz protekle tri decenije mediji u BiH pod jakim uticajem politike, te kao takvi nesposobni da na odgovarajući način doprinesu ovom procesu.

Prema izvještaju Freedom Housea pod nazivom ‘Nacije u tranzitu 2017.’, tržište lokalnih medija u BiH je prezasićeno, sa devet dnevnih novina, osam novinskih agencija, više od 100 štampanih časopisa, 46 televizijskih postaja i 148 radio stanica. Kako se navodi u istom izvještaju, skoro trećina televizijskih postaja (njih 15) i oko dvije petine radio stanica (65) su javne i zavise od finansiranja iz raznih državnih budžeta.

“Mnoge privatne medijske kuće takođe primaju novac od vlasti putem javnih natječaja za razne medijske aktivnosti ili putem oglašavanja državnih institucija, što ih čini podložnim političkim pritiscima,” naglašava se u izvještaju.

“Samo mali broj medijskih kuća, a radi se uglavnom o projektima istraživačkog novinarstva koje podržavaju strani donatori, izvještavaju o prestupima političara na fer i objektivnan način,” dodaje se u izvještaju.

Čak i najnoviji izvještaj Evropske komisije o BiH, koji je objavljen krajem 2016. godine, upozorio je na nedostatak slobode izražavanja, neriješen status javnih emitera, te kontinuiran politički pritisak i zastrašivanje novinara, uključujući i fizičke i verbalne napade.

2. Instrumentalizacija medija

Istraživanje i analiza provedeni u BiH pokazali su ne samo da se skoro svi mediji suočavaju sa jakim političkim pritiskom i uticajem, nego da i neke medijske organizacije, skupa sa dijelovima pravosudnog sistema, djeluju skoro kao produžena ruka raznih političkih i drugih interesnih blokova.

BIRN-ovo istraživanje je takođe pokazalo da se mnogi novinari osjećaju opterećenim profesionalnim poteškoćama i pritiscima, prijetnjama i nemogućnosti pristupa informacijama. Sa druge strane, sugovornici iz reda policijskih tijela, tužiteljstava i sudova, kao i predstavnici NVO zajednice, su bili prilično kritični kad su govorili o medijskim kućama i njihovom uticaju na borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala u zemlji.

Politički podijeljeni mediji

Jedna stvar oko koje postoji jasan konsenzus među predstavnicima svih grupa, uključujući novinare, aktiviste iz civilnog društva, te zvaničnike iz oblasti sigurnosti i vladavine prava, jeste da je ogromna većina medija u BiH dio političkih krugova ili je pod njihovim direktnim ili indirektnim uticajem.

Čak i oni novinari koje je intervjuisao BIRN, a koji su tvrdili da su njihove medijske kuće nepristrasne, priznaju da je rad medija općenito, a posebno kad se govori o pokrivanju kontroverznih tema poput korupcije i organiziranog kriminala, pod značajnim uticajem političkih krugova.

“Jasno se vidi ko ‘kontrolira’ koju medijsku organizaciju,” rekao je za BIRN jedan od novinara intervjuiranih u okviru ovog istraživanja, govoreći pod uslovom anonimnosti.

“Ranije sam radio za takozvanu ‘režimsku medijsku organizaciju’, gdje je postojao direktni uticaj; telefonski pozivi uredniku, nakon čega urednik ispravlja novinarske izvještaje, zatim raspoređivanje ogromnih iznosa za oglašavanje i ‘otvaranje vrata’ za oglašavanja drugih kompanija, pa onda pristup raznim političarima,” rekao je on, objašnjavajući neke od načina na koje se izvršava i nameće politički uticaj nad lokalnim medijima.

Većina intervjuiranih novinara kazala je da su uglavnom slobodni predlagati teme i pokrivati priče prema vlastitom nahođenju, ali mnogi od njih istovremeno priznaju da su uredničke politike u njihovim medijskim kućama poljuljane ili autocenzurom ili direktnim ili indirektnim političkim uticajem, ako ne i pritiscima i prijetnjama.

“Za medijsku organizaciju u kojoj ja radim tokom godina se smatralo da favorizira neke ili je protiv nekih drugih političkih snaga. Ponekad je to bila samo pogrešna percepcija javnosti, prije nego stvarna politička veza,” rekao je novinar iz jednog od javnih emitera.

“Međutim, ponekad smo svi mogli vidjeti neke elemente koji idu u prilog takvim tvrdnjama u načinu na koji su vijesti pripremane ili kako su birani sugovornici ... Ja sam takođe primijetio da je pokrivanje nekih ‘osjetljivih’ tema ili nekih aspekata priče povezane sa određenim političarima bilo delegirano određenim novinarima,” rekao je taj novinar za BIRN.

I dok politički uticaj izgleda ne utiče u velikoj mjeri na način na koji mediji pokrivaju dnevne događaje, koji su obično zasnovani na konferencijama za štampu koje organiziraju institucije, izjavama ili saopštenjima za medije, situacija je drukčija kad se govori o većim, detaljnijim i analitičkim vijestima.

“Generalno postoji sloboda izvještavanja o javnim događajima. Rijetko se dešava da se takve informacije cenzurišu na bilo koji način. S druge strane, postoji povremen otpor od strane urednika kad se govori o pokretanju novih tema povezanih sa kriminalom i korupcijom ... posebno ako je temu inicirao neki novinar, a ne urednik,” rekao je isti novinar.

Prema izjavama intervjuiranih novinara, političari, političke partije, vlade i/ili institucije koriste različite metode uticanja na medije, a te metode variraju od jedne medijske kuće do druge, od jednog do drugog zvaničnika, a isto tako i od teme do teme.

“Političari bezočno koriste pravosudne procese i medijske izvještaje o tim slučajevima kao oružje protiv svojih suparnika. Povrh toga, političari obezbjeđuju novinarima dokumente i informacije o njihovim političkim suparnicima u vrijeme kad to njima odgovara, kako bi se iskoristili kao oružje u njihovoj borbi protiv njih,” rekao je jedan novinar za BIRN.

“Sad smo čak svjedoci i sukoba među tužiocima, sudovima i policijskim agencijama, koje preko ‘svojih’ urednika i novinara promoviraju svoju stranu priče ... Moglo bi se reći da se na medijskoj sceni vodi pravi rat između političkih rivala koji pokušavaju svoje političke suparnike izbaciti iz ringa koristeći razne istinite ili izmišljene korupcijske afere,” kaže taj novinar.

Novinari i zvaničnici krive jedni druge za lošu pokrivenost

Novinari i zvaničnici imaju različite poglede na to kako mediji izvještavaju o temama povezanim sa organiziranim kriminalom i korupcijom, kao i na to kako novinari surađuju sa policijom i pravosuđem.

S jedne strane, većina novinara se požalila da je, uprkos postojanju Zakona o slobodi pristupa informacijama, i dalje izuzetno teško dobiti pravovremene informacije od većine institucija (policije, tužiteljstva i sudova). Neke institucije potpuno ignoriraju novinarske zahtjeve za dostavu informacija, čak i kada citiraju odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama, dok su drugima potrebne sedmice, pa čak i mjeseci da odgovore, kažu novinari.

U većini slučajeva, novinari ostvaruju pristup institucijama samo preko odjela za odnose sa javnošću ili glasnogovornika, što podvlači značaj tih pozicija u policiji i pravosudnim tijelima. Međutim, razni novinari su pohvalili ili kritikovali različite institucije, a ta činjenica, kao i neke od njihovih izjava, pokazuje takođe da taj odnos u velikoj mjeri zavisi i od ličnih i političkih veza.

S druge strane, većina sugovornika iz policijskih agencija, tužiteljstva i sudova, kao i predstavnika NVO sektora, je bila prilično kritički raspoložena prema medijskim kućama i njihovom pokrivanju ove teme.

Nekoliko zvaničnika je izjavilo da neki izvještaji, a posebno oni napisani od strane istraživačkih medija i novinara, ponekad otkrivaju informacije koje pomažu u istragama i krivičnom gonjenju nekih slučajeva fokusiranih na organizirani kriminal i korupciju.

Pa ipak, mnogo češće je, kako kažu neki zvaničnici, rad medijskih organizacija nepovoljan, pa čak i štetan po neke slučajeve, posebno zahvaljujući senzacionalističkom, neprofesionalnom i pristrasnom izvještavanju nekih novinara i medija.

“Mislim da ima mnogo novinara koji ne razumiju čak ni osnovne termine u slučajevima povezanim sa organiziranim kriminalom, a neki od njih ne razmiju razliku između organiziranog kriminala i ‘običnog’ kriminala. Na

osnovu pitanja koja postavljaju, često mogu osjetiti koliko iskustva i znanja neki od novinara posjeduju. Vi [novinari] treba da se specijalizirate i obučavate kako biste bili sposobni da pratite detalje takvih suđenja,” kazao je jedan advokat za BIRN.

Policijski zvaničnici, tužitelji i sudije se slažu da je najštetnija medijska ‘navika’ objavljivanje senzacionalističkih informacija o slučajevima koji tek počinju ili su u toku, što, kako oni kažu, često može ugroziti slučaj.

“Politički interesi i drugi uticaji na medije i neefikasnost i pristrasnost nekih novinara odaju utisak da je medijsko izvještavanje o organiziranom kriminalu i korupciji na niskom profesionalnom nivou. Uz časne izuzetke, smatram da, imajući u vidu njihov način rada, medijske organizacije ne doprinose borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala,” rekao je jedan tužitelj.

Ipak, neki zvaničnici su priznali da su i sigurnosne i pravosudne institucije takođe djelimično odgovorne za lošu medijsku pokrivenost takvih slučajeva.

Iako je većina intervjuiranih zvaničnika naglasila da njihove institucije imaju zvanične protokole, odjele za odnose s javnošću i/ili ljude zadužene za interakciju s medijima, mnogi od njih su priznali da su odnosi i komunikacija s medijima još uvijek na niskom nivou i da se često razlikuju od slučaja do slučaja, da zavise od ličnih odnosa, ali i političkih i nacionalnih opredjeljenja.

Jedan policijski oficir kazao je da mnoge policijske i sigurnosne institucije i dalje nastavljaju “stare navike” da ostanu zatvorene prema medijima koliko god je to moguće. On je rekao da se nada da će “nova generacija”, koja se sve više uzdiže u hijerarhiji tih institucija, više otvoriti te institucije prema medijima.

S druge strane, neki zvaničnici su pokazali da oni i njihove institucije i dalje nemaju razumijevanje za slobodu pristupa informacijama, te pridaju malo ili nimalo pažnje propisnoj komunikaciji s novinarima.

“Sud u kome sam ranije radio imao je glasnogovornika, ali taj posao sada obavlja sekretar. Vjerujem da su oni otvoreni prema medijima, ali mislim da taj sekretar, pored svog drugog posla, nema mnogo vremena da se posveti medijima,” rekao je jedan sudija za BIRN.

3. Mediji: uhvaćeni između političkog uticaja i profesionalnih teškoća

Pored jakog političkog uticaja, mediji u BiH se suočavaju i sa drugim, više internim pitanjima i izazovima, koji utiču na njihov rad općenito, a posebno na njihovo pokrivanje slučajeva korupcije i organiziranog kriminala.

Prijetnje, nedostatak profesionalnih i tehničkih kapaciteta

Većina novinara priznala je i otvoreno govorila o teškoćama s kojima se suočavaju u svakodnevnom radu.

Za većinu njih najveći problem predstavlja vlastiti nedostatak kapaciteta, uključujući resurse, stručnost i vještine, kao i vrijeme da bolje obave istraživanja o priložima na kojima rade. Novinari iz samo nekolicine medijskih kuća, koje su bile pokrivena našim istraživanjem, ustvrdili su da imaju neophodne kapacitete unutar svojih kuća. Međutim, čini se da su novinari koji rade za elektronske medije u najtežoj situaciji. Zbog tehničkih zahtjeva tih medija, ti novinari kažu da nisu imali priliku da se specijaliziraju u bilo kojoj oblasti, s obzirom da je “svako radio sve”, kako je rekao jedan od njih. Oni su se požalili da su, s obzirom na te specifične zahtjeve, elektronski mediji većinom ograničeni na pokrivanje kratkih priča o dnevnim događajima.

Iako je većina intervjuiranih novinara rekla da se ne plaše posljedica svog rada, nekoliko njih je izjavilo da se jesu suočili sa pritiscima, pa čak i prijetnjama.

“Upućivane su prijetnje, ali iz nekog razloga nisam uplašen, jer mislim da radim svoj posao profesionalno i u skladu sa etičkim principima,” kaže jedan od njih.

“Bojim se pritisaka. U uredničkom timu imali smo nekoliko slučajeva prijetnji i napada zbog naših izvještaja o organiziranom kriminalu i korupciji.

Kada sam pisao o jednoj od ovih tema, primio sam poruke od ‘prijatelja’ iz kriminalnih krugova da mi je pametnije i sigurnije da ostavim tu temu po strani, a ista je poruka bila poslana i vlasnicima novina,” drugi novinar je rekao za BIRN.

“Ne bojim se izvještavati [o organiziranom kriminalu i korupciji]. Ono što me plaši više od toga jeste da u mojoj medijskoj kući postoji dovoljno resursa za bolje pokrivanje tema organiziranog kriminala i korupcije ... Mediji bi trebali obratiti više pažnje na organizirani kriminal i korupciju, pošto je to jedini način borbe protiv ozbiljnih kriminalnih radnji i korupcije,” kaže treći novinar.

Većina je novinara kao najveći problem identificirala vlastiti nedostatak kapaciteta, uključujući resurse, stručnost i vještine, kao i vrijeme da svoj posao obavljaju bolje.

Većina se novinara takođe požalila da je, uprkos postojanju Zakona o slobodi pristupa informacijama, i dalje izuzetno teško dobiti pravovremene informacije od većine institucija (policije, tužilaštava i sudova).

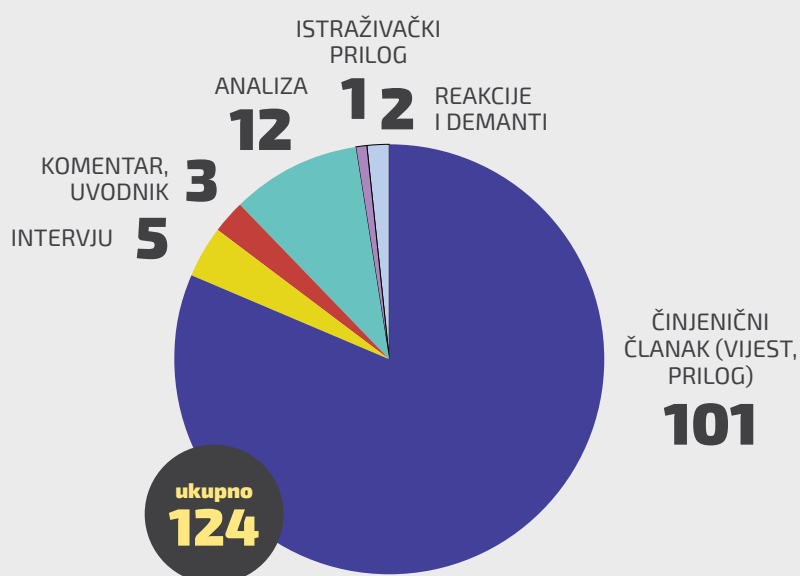
Medijske kuće izbjegavaju udublјivanje u slučajeve

Ono što doprinosi javnoj percepciji lošeg i neuravnoteženog medijskog pokrivanja istraga i krivičnog gonjenja slučajeva kriminala i korupcije jeste činjenica da su medijski izvještaji većinom ograničeni na kratke vijesti, koje rijetko prate opširniji članci ko što su analize, intervjui ili komentari, pokazalo je BIRN-ovo praćenje medija.

Od 124 objava analiziranih od strane BIRN-a, 80 posto, odnosno 102 članka ili priloga, su bili u formi dnevnih vijesti ili kraćih priloga. Samo 12 objava su bile analize, pet su bili intervjui, tri komentari, jedno istraživanje, te dvije reakcije. U ovom periodu u svih devet medijskih kuća objavljeno je samo jedno detaljnije istraživanje. Ovo je očigledno uticalo na sveukupni kvalitet medijskog pokrivanja ove teme u analiziranom vremenskom periodu. Osnovno izvještavanje samo po sebi ne dopušta previše objašnjavanja, kontekstualizacije ili korištenja propratnih činjenica. Česta upotreba

takve forme izvještavanja u stvarnosti znači da je informacija o određenom slučaju obično zasnovana na zvaničnim izjavama, objavama za štampu, a rijetko na kritičkoj analizi ili provjeravanju teme kroz razgovor sa stručnjacima ili pretragu drugih izvora. Ovo, pak, ne pruža javnosti (čitateljima ili gledateljima) kompletnu sliku određenog pravosudnog procesa.

GRAFIKON 1: Žanr izvještavanja

Analiza izvora i predmeta medijskih izvještaja je takođe otkrila relativno slabe profesionalne standarde i neuravnoteženost. Kao prvo, činjenica da su 124 medijska izvještaja bila zasnovana na ukupno 194 izvora, kao što su originalni dokumenti, izjave za javnost i saopštenja za štampu, pokazuje da kad se radi o izvještajima pokrivenim ovim istraživanjem, svaki medijski izvještaj je u prosjeku koristio samo 1,5 izvor. To pokazuje da lokalni mediji rijetko predstavljaju sve strane jedne priče, što se smatra jednim od ključnih profesionalnih standarda u kvalitetnim medijima širom svijeta.

Nadalje, analiza ovih medijskih izvještaja je pokazala da su vladini zvaničnici bili najčešće korišten izvor vijesti, i da zvaničnici iz tužilaštva mnogo češće kreiraju vijesti nego zvaničnici iz pravosuđa ili policije. Ova činjenica može takođe biti nešto što doprinosi generalnoj percepciji javnosti da samo mali broj pojedinaca koji su predmetom istrage na kraju bivaju krivično gonjeni, i da još manji broj zapravo biva osuđen za počinjene zločine.

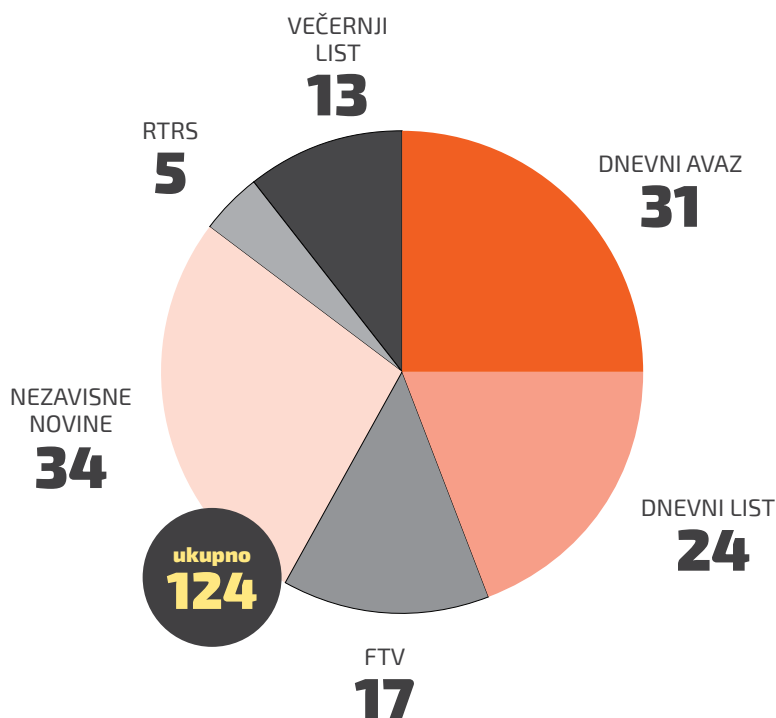
Međutim, ovo praćenje medija je takođe pokazalo da su u posmatranom periodu ogromna većina medija i njihovih vijesti koristili tačnu terminologiju. Naime, od 124 pregledane vijesti, samo su u pet korišteni netačni izrazi. Utvrđeno je da je ogromna većina vijesti, i to ukupno njih 90, u skladu sa novinarskim etičkim standardima, iako je devet sadržavalo neprikladne, subjektivne komentare o sudskim postupcima, sedam je sadržavalo glasine, a dva su članka prekršila pretpostavku da je svako nevin dok se ne dokaže suprotno. Na žalost, ovi relativno pozitivni rezultati su takođe barem djelimično uzrokovani činjenicom da su većina priloga bili kratke vijesti o dnevnim događajima, u kojima nema mnogo mjesta za greške.

ANEKS

**REZULTATI KVANTITATIVNE
ANALIZE MEDIJSKOG SADRŽAJA**

Utvrđivanje medijske agende

Istraživanje je sprovedeno kroz kvantitativnu i kvalitativnu analizu medijskog izvještavanja o istragama i sudskim procesima povezanim sa organiziranim kriminalom i korupcijom. Istraživanjem Balkanske istraživačke mreže u Bosni i Hercegovini obuhvaćeno je šest medijskih kuća iz zemlje, i to dva TV emitera (javni emiteri FTV i RTRS), kao i četiri dnevna lista (Dnevni avaz, Dnevni list, Nezavisne novine i Večernji list). Ispitivanje je obuhvatilo razdoblje od tri mjeseca, počevši od 3. aprila 2017. pa do 30. juna 2017. Tokom ta tri mjeseca identificirano je i analizirano 124 priloga (termin 'prilozi' odnosi se na štampane ili televizijske izvještaje sa pripadajućim fotografijama, slikama, infografikama itd.).

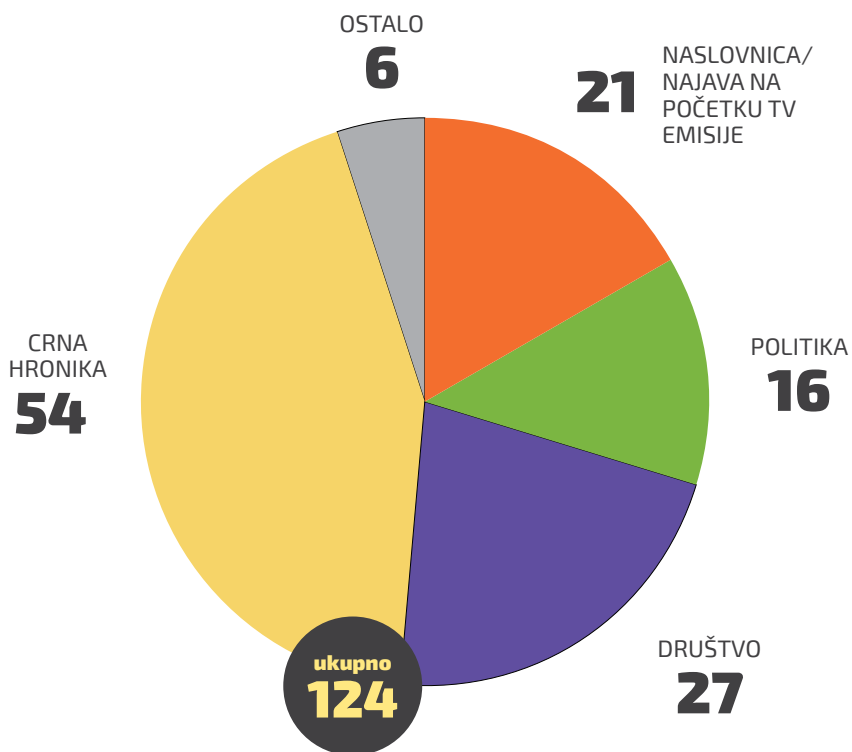

Grafikon 1:
Ukupni broj izvještaja po medijskoj kući

U prosjeku je svakog radnog dana u promatranim medijima objavljivano oko dva članka ili priloga o sudskim procesima povezanim sa korupcijom ili organiziranim kriminalom. Ovo pokazuje da su mediji pokazivali kontinuiran interes za izvještavanje o ovim temama.

Pozicioniranje izvještaja

Pravosudni procesi o korupciji i organiziranom kriminalu obično su bili smješteni u novinskim rubrikama ili priložima TV emisija koji se bave crnom hronikom, posebno kada se radilo o nezakonitim aktivnostima (ukupno 54 puta). Međutim, u značajnom broju slučajeva oni su se nalazili na naslovnicama ili u najavama na početku TV emisija (ukupno 21 put).

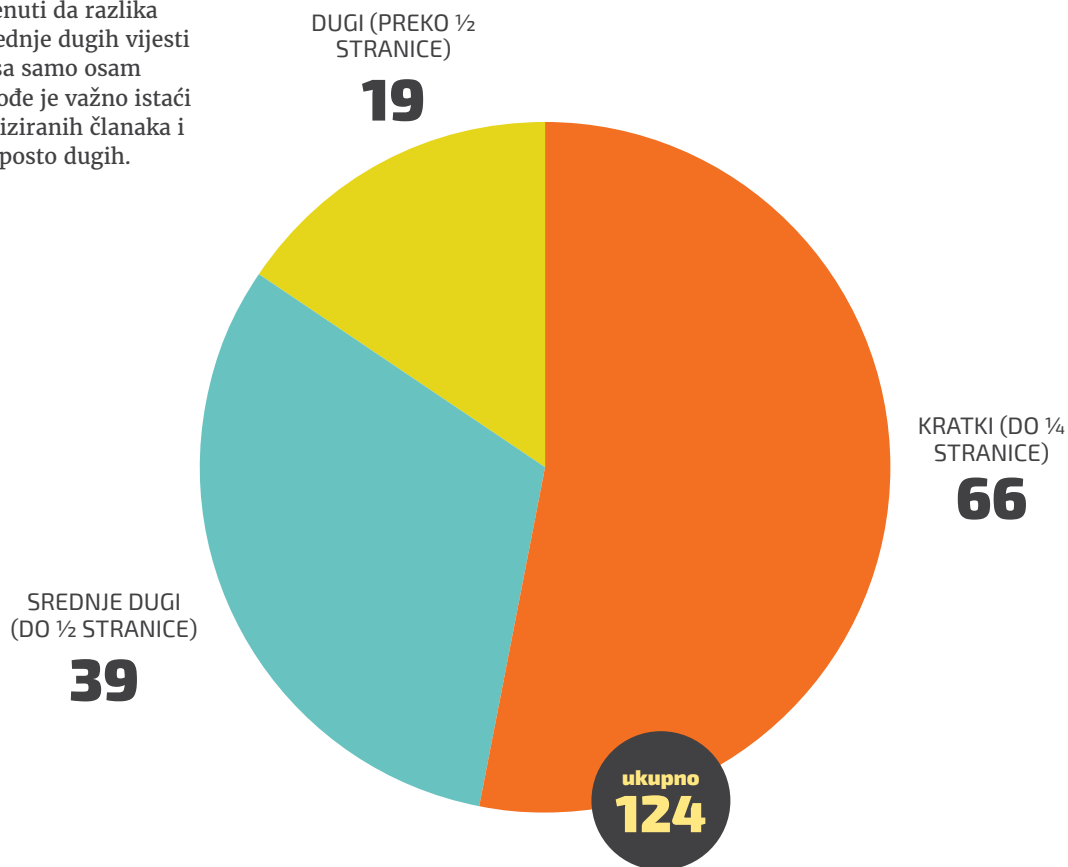

Grafikon 2:
Pozicioniranje priloga
po rubrikama

Dužina izvještaja

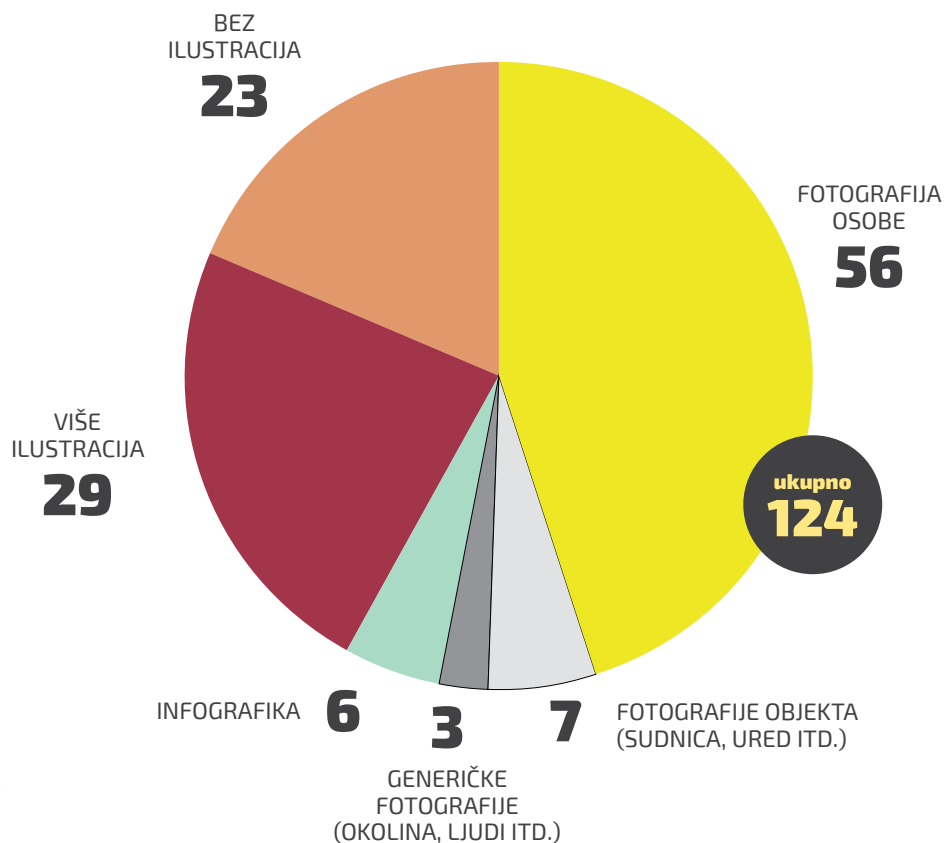
Dužina štampanih članaka takođe svjedoči o važnosti određenih tema, a u posmatranom vremenskom periodu zabilježeno je 66 kraćih, 39 srednje dugih i 19 dugih priloga ili članaka. Iako se na prvi pogled čini da su preovladavale kraće vijesti, bitno je napomenuti da razlika između kraćih i srednje dugih vijesti nije toliko velika, sa samo osam članaka više, a takođe je važno istaći i da je od svih analiziranih članaka i priloga, bilo deset posto dugih.

Grafikon 3:
Dužina članaka/priloga

Ilustracije

Kada govorimo o ilustracijama u prilozi-
ma, mediji su obično personalizirali
slučajeve koje su pokrivali, tako da je u 56
zabilježenih slučajeva korištena fotografi-
ja osobe, bilo da se radi o optuženom,
osumnjičenom ili sugovorniku. Slijedi 29
slučajeva korištenja više ilustracija, što
je uobičajena praksa u dužim formama u
elektronskim medijima. Kraće vijesti su
objavljivane bez ilustracija.

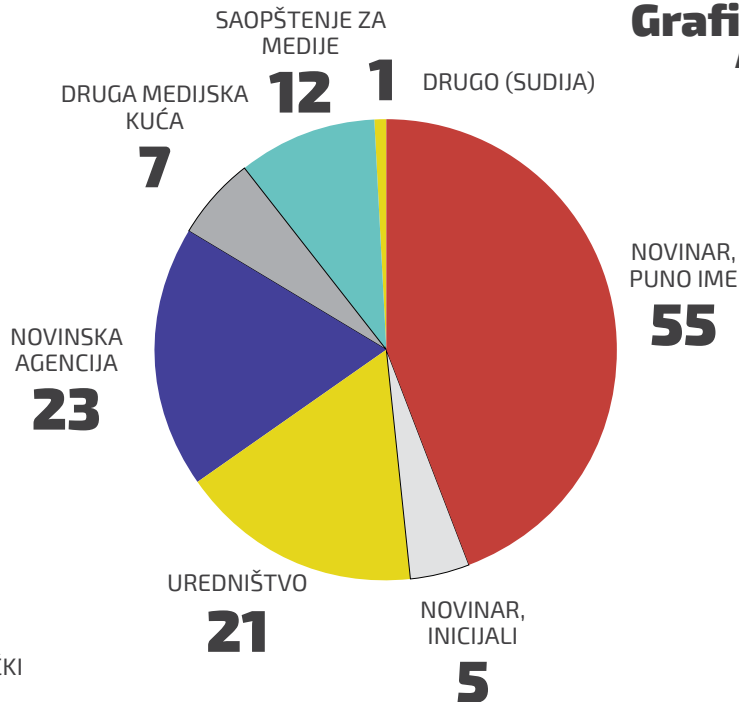

Grafikon 4:
Ilustracije u člancima/
prilozima

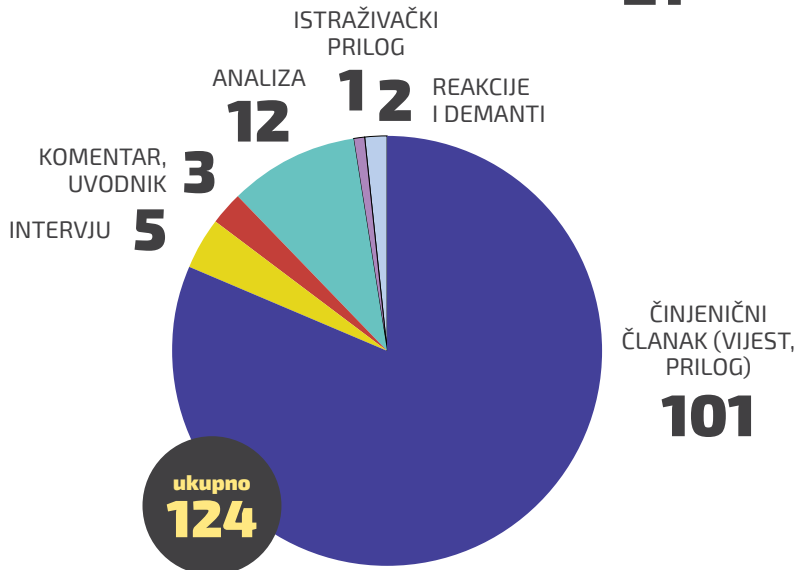
Autorstvo

Mediji su obično članke ili priloge potpisivali punim imenom i prezimenom njihovog autora. Skoro pola svih analiziranih članaka i priloga potpisano je imenom i prezimenom njihovog autora. U oko 20 slučajeva, potpisani su “uredništvo” ili “novinska agencija”, a u veoma malom broju slučajeva korišteni su samo inicijali autora.

Grafikon 5:
Autorstvo

Grafikon 6:
Žanrovi

Žanrovi

Od ukupno 124 analizirana članka ili priloga, 101 su bili dnevne vijesti ili kraći izvještaji. Samo 12 njih su bile analize, pet intervjui, tri komentara i dvije reakcije, dok je u tromjesečnom periodu u svih devet medijskih kuća objavljeno samo jedno istraživanje.

Teme priloga

Tema većine od 124 analizirana članka i priloga bio je organizirani kriminal. Napravljen je značajan broj priloga o svakom hapšenju, policijskoj akciji i optužnici o kojima su izvijestili policija ili tužilaštvo.

Pored toga, dominiralo je izvještavanje o politikama o korupciji i kriminalu. U analiziranom periodu bilo je mnogo priloga o specijalnom zasjedanju državnog parlamenta na temu sudskih kaznenih politika u slučajevima korupcije, te o javnom sukobu između ministra sigurnosti Dragana Mektića i državnog tužilaštva. Mektić je velikim dijelom godine dominirao medijskim naslovima svojom eksplozivnom konferencijom za medije na kojoj je optužio bosansko državno tužilaštvo za, kako je rekao, nesposobnost te institucije da izvrši krivično gonjenje slučajeva korupcije i organiziranog kriminala. On je bosanske tužioce nazvao “mafijom”, te rekao da se oni bave samo svojim vlastitim internim pitanjima.

Jedan od naslova u Dnevnom avazu, čijem se vlasniku Fahrudinu Radoniću sudi zbog uticaja na svjedoka, glasio je: “Mekti: Ozbiljno sam zabrinut, mafija je jača od države.” Dnevni list donio je sličan naslov: “Mekti: Mafija jača od države.”

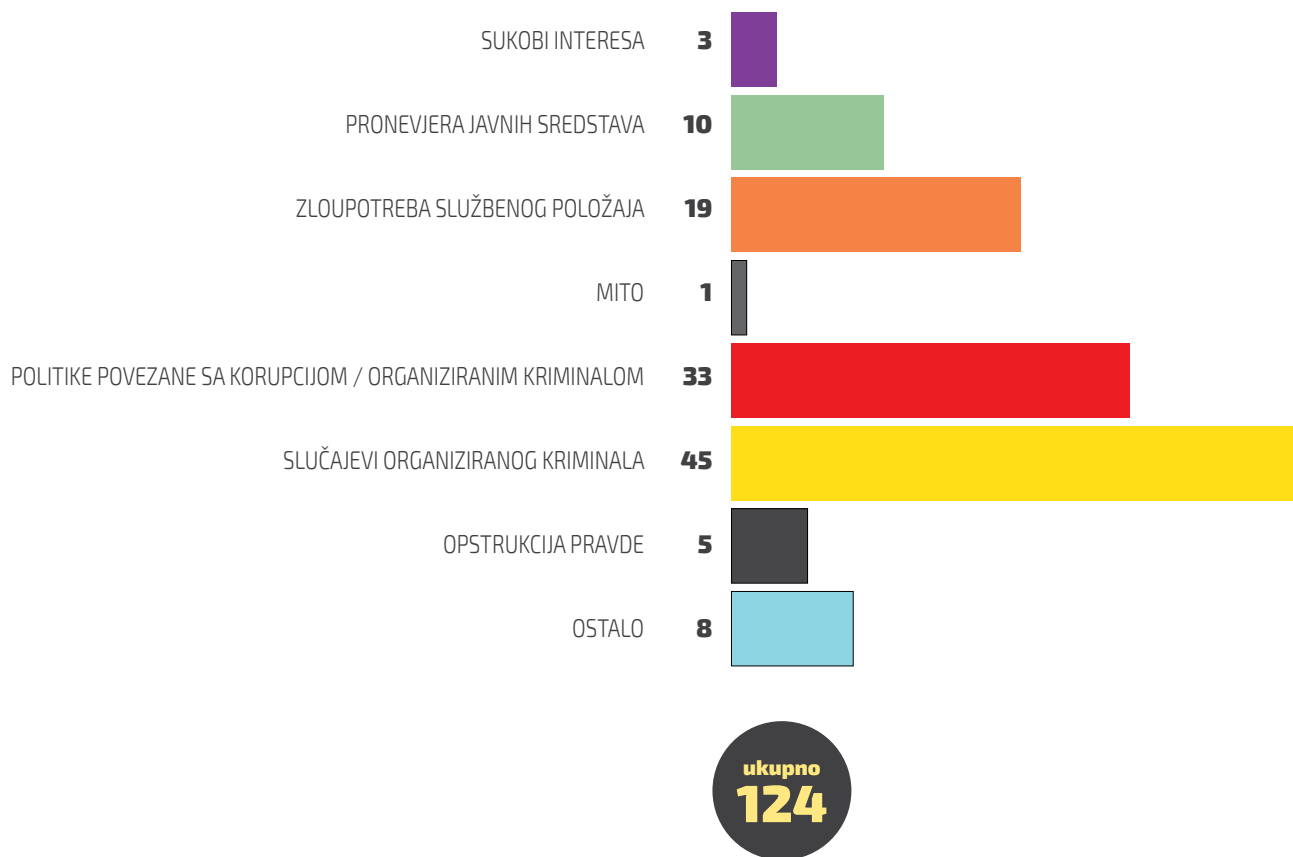
U istom periodu Nezavisne novine su pisale o aktivnostima Visokog sudskog i tužilačkog vijeća u članku pod naslovom “U fokusu jačanje pravosuđa i borba protiv korupcije”, što pokazuje znatno blaži odnos tih novina prema ovom pitanju.

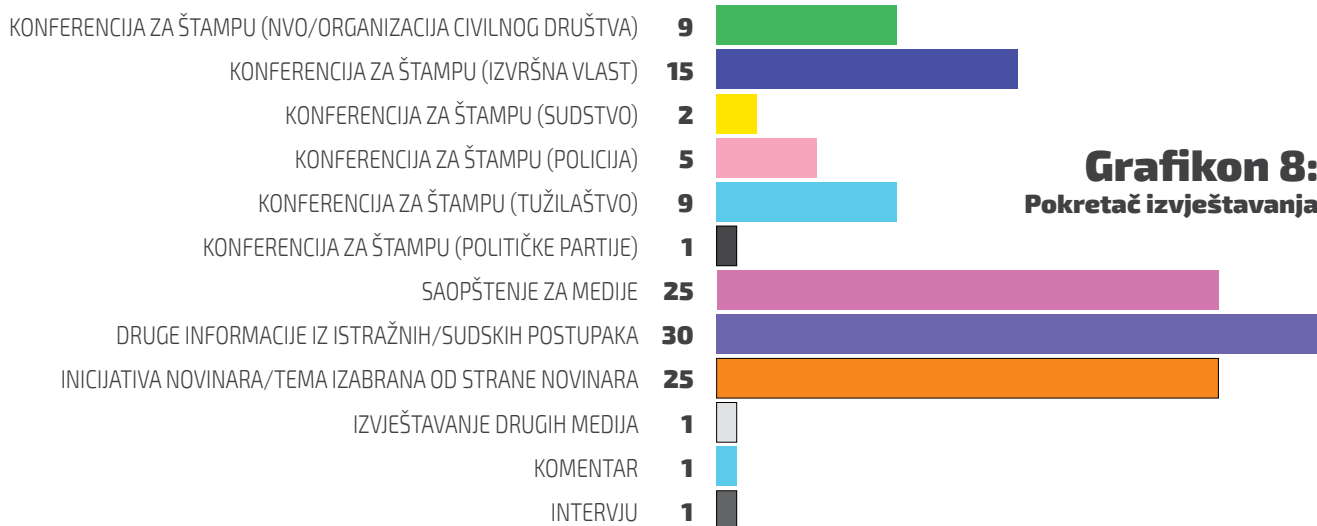
Dnevni avaz je insistirao na izvještavanju o toj priči kako bi podržao svog vlasnika Radončića i pokušao dokazati da je slučaj protiv njega, koji je pokrenulo bosansko tužilaštvo, bio politički.

Tokom juna Dnevni avaz je objavio posebno veliki broj članaka u kojima je kritikovao pravosudni sistem, uključujući i sljedeće naslove: “Stalni pad učinkovitosti bh. pravosuđa u korupciji”, “Bilo je zloupotreba kod prisluškivanja i pritvaranja” i “Kriminalom i korupcijom u BiH izvlače se milijuni maraka”.

Dnevni avaz je takođe objavio dosta izvještaja o procesu protiv svog vlasnika Radončića, kao i disciplinskom postupku protiv suspendovanog glavnog tužioca Gorana Salihovića i postupajućeg tužioca Bože Mihajlovića. Jedan od naslova glasio je: “Zna li [predsjednica bosanskog suda] Meddžida Kreso gdje su nestali novci iz Mihajlovićevih predmeta?!”

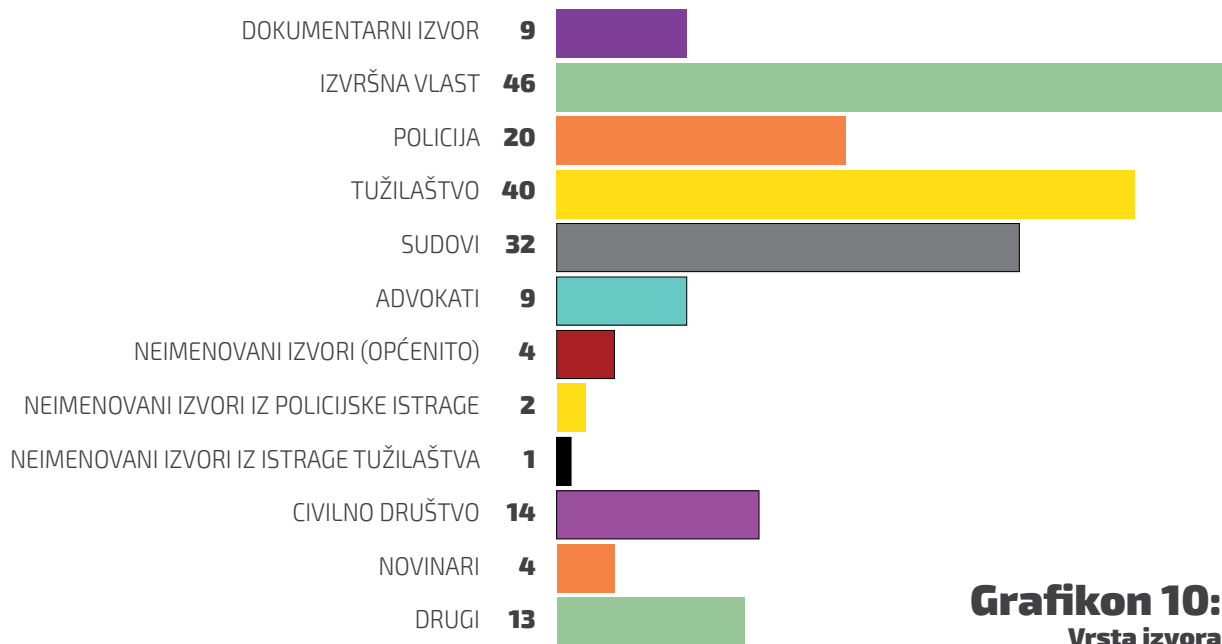
Grafikon 7: Teme priloga

Povodi izvještavanja

Ukupno gledajući, oko 70 posto svih članaka i priloga inicirano je nekom vrstom konferencija za štampu ili saopštenja za medije. Iako se činilo da je 28 članaka i priloga napisano na vlastitu inicijativu novinara, ima i nekoliko njih koji su zapravo bili zakašnjele reakcije na izjavu ili konferenciju za štampu, kao i najave događaja.

Grafikon 10:
Vrsta izvora

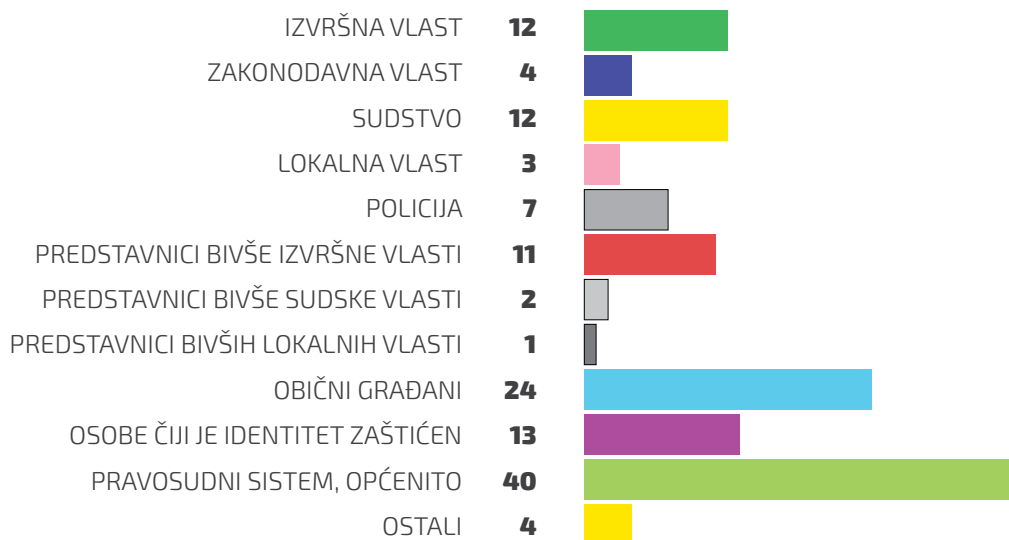
Izvori

Ključni izvor koji su mediji koristili u posmatranom periodu bila je izvršna vlast. Članovi izvršne vlasti imenovani su kao izvor informacija u 14 priloga više nego sudovi, te dvostruko češće nego policija. Političari su bili izvor informacija pet puta češće nego advokati. Najčešće spominjani izvor bio je ministar sigurnosti Dragan Mektić.

Predmet izvještavanja

Dok je izvršna vlast najčešći izvor informacija i navoda u prilogima, ona je sama rijetko bila tema izvještavanja o korupciji i kriminalu. U posmatranom periodu ovo je zabilježeno samo 12 puta.

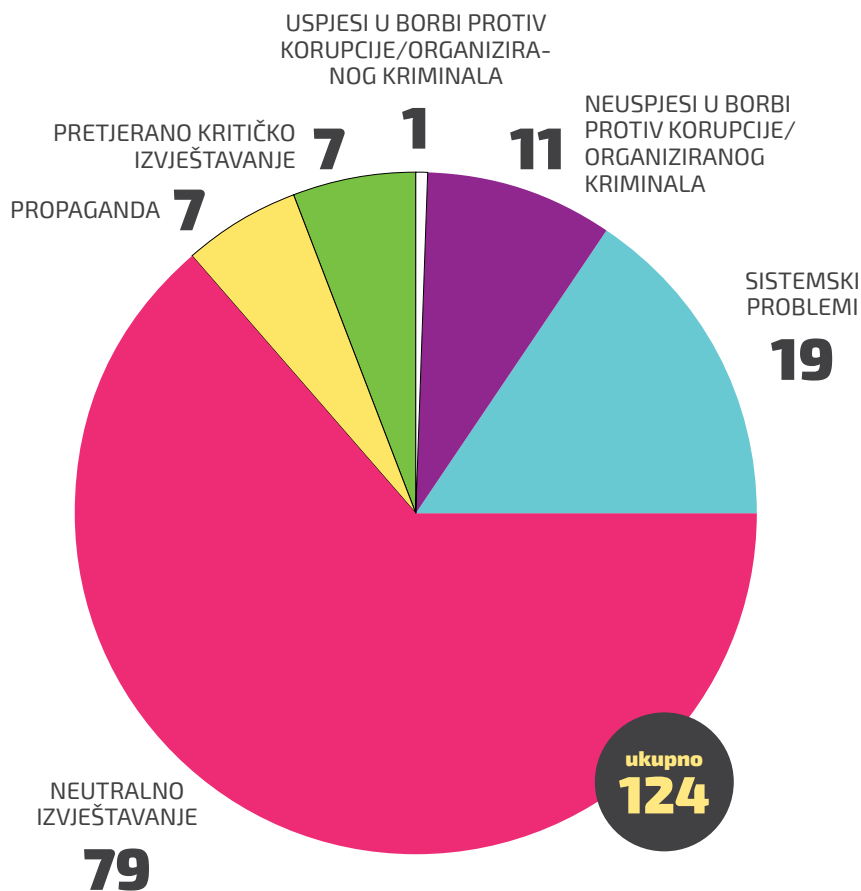
Većina članaka i priloga fokusirala se općenito na sudski sistem, sa ukupno 52 članka. Kao što je ranije navedeno, to je i očekivano, jer se u ovom periodu dosta govorilo o radu Tužilaštva Bosne i Hercegovine, kako zbog specijalnog zasjedanja Parlamenta o kaznenim politikama, tako i zbog javnih izjava ministra Mektića. Dvadeset i četiri članka i priloga govorila su o običnim građanima, koji su uhapšeni zbog navodne povezanosti sa organiziranim kriminalom.

Grafikon 11:
Predmeti izvještavanja

Sveukupna ocjena

Većina članaka i priloga sadržavala je činjenično, nepristrasno izvještavanje. Važno je napomenuti da se 19 članaka i priloga bavilo sistemskim problemima, a još 11 njih neuspjesima u borbi protiv kriminala i korupcije. Iznimno mali broj izvještaja odnosio se na uspjehe u borbi protiv kriminala i korupcije.

Grafikon 12:
Ton izvještavanja

O projektu:

Izvještaj je objavljen kao dio projekta “Ostvarivanje slobode izražavanja i otvorenosti državnih institucija u Bosni i Hercegovini, na Kosovu i u Srbiji”. Projekat je implementiran od strane Balkanske istraživačke regionalne mreže – BIRN Hub, u partnerstvu sa BIRN Srbija i BIRN Kosovo, od aprila 2017. do januara 2018. godine, u Bosni i Hercegovini, na Kosovu i u Srbiji. Projekat se sprovodi uz podršku Pakta za stabilnost Federalne kancelarije vanjskih poslova Njemačke.

Impresum:

Analitičar:

Srećko Latal

Novinar:

Haris Rovčanin

Medija monitoring:

Tanja Maksić (lider tima), Denis Džidić

Koordinator projekta:

Marina Radenković

Koordinator u BiH:

Erna Mačkić

Urednik na engleskom jeziku:

Matthew Collin

Web dizajn i razvoj:

Milomir Orlović, Branko Karapandža